

Tutu kuu uu ni chaa

Pablo nuu Timoteo

1 Ru'u Pablo, kanxia'u ri jiin ra Timoteo, ja na sandee ini ra. Kuu ri apóstol nuu Cristo Jesús, chi sia'an ni tatu ya jniñu un nuu ri, nava ni kachi maa Yandios ja na kachanuu ri jnu'un Cristo Jesús. Ti ka'an ri iin jnu'un ndaa ja taka yivi ka yi'i nda'a Cristo Jesús, ti kuchaku i ja kuu saa ni, chi sia'an ni chisojnu'un Tata yo Yandios. **2** Ti chaa ri tutu ja'a nuu ra Timoteo, chi kuu ra nanu iin se'e ri. Na chindee chituu Tata yo Yandios ro'o. Maa Jito'o Jesús na kunda'u ga ini ya maa ra, ti nava sia'an na kukuee kuncha ra.

Ja na ka'an ndaa Timoteo jnu'un Cristo Jesús

3 Ru'u Pablo, nini nakuanta'u ri nuu Yandios ja kuu ro'o Timoteo, chi vanuxia kandixia ndaa ra Cristo Jesús. Nuu maa Yandios kuu nu nakuanta'u ri, chi suni nuu maa ya ni ka junkuachi chaa ni ka kuu jna'an ri undi na jana'an. Junukuachi ri nuu Yandios jiin ni ini ni aña ri. Ti taka kivi jikanta'u ri nuu ya, ti nini nuku'un ini ri ro'o Timoteo. Ti jikanta'u ri ja na

kua'a ya taka ja na kumani nuu ra. **4** Kunda'u xaan ini ri ro'o, chi nini nuku'un ini ri na ni nde'e ra kivi kua'an ri. Ti kuni ri ja na nakuni jna'an tuku yo nava sia'an na ndusii xaan ini ri. **5** Nini nuku'un ini ri nava ni kandixia ndaa ra jnu'un Cristo Jesús. Xnakan ni keja'a kandixia vela ra Loida jiin nana ra Eunice, ti ndo'o ndixia ini ri ja suni sia'an kandixia tu ro'o. Ja yukan kuu ja nini nakuanta'u ri nuu ya ja kuu maa ra.

6 Ti ru'u Pablo, xndaku ri nuu ra Timoteo, ja na kuajniñu va'a ra iin ta'u ni ja'a Yandios nuu ra, ja na ka'an ra jnu'un ya. Ti ta'u yukan kuu ja ni ni'in ra na ni chuxndee ri nda'a ri xini ra. Ka'an ri ja na siuku ra jniñu ni ja'a Yandios nuu ra. **7** Koto yu'u ra, chi tu ni sa'a kui'ya Yandios ini yo ja na yu'u yo nde'e yo yivi. Chi su've ni sa'a ya ja na kuu ndee ini yo. Ni ja'a ya Espíritu Santo ja na kuandatu yo na jniñu ta'u ya nuu yo, ti na kunda'u ini yo ñani jna'an yo. Ni ja'a ya Espíritu ja na kondo'o ndaa ini yo nava na kaka yo ichi ya. Yukan kuu iin ta'u ni ja'a ya nuu ro'o Timoteo.

⁸Koto kukanuu ra ka'an ra jnu'un Jito'o Cristo Jesús. Ni tu kukanuu ra ndakuni'in ra ru'u Pablo, vasu kande ri vekaa siki ja ni xna'an ri jnu'un Cristo. Su'va kuanta'u tako nundo'o un, chi suni sia'an ndo'o ri ja siki jniñu un, ti ndinduu yo ka ndiso jniñu ja na ka'an yo jnu'un Yandios ja kuu Cristo Jesús. Ni ini ra ka'an ra jnu'un Cristo, ti maa ya na kituu ro'o vasu na koo ndo'o koo nene ra. ⁹Jandaa ndixia un chi maa Yandios ni nama ya yo'o, ti ni sasiin ya yo'o ja kuu maa ya. Ni sandoo ya yo'o nava na kandixia yo jiin ni ini ni aña yo. Chi kuni ya ja na kaka yo ichi ya nuu ñuyivi ja'a. Tu ni nama ya yo'o siki ja va'a ni ka sa'a yo, chi so ja ni kuu ini ga maa ya, ti ni ndunda'u ini ya yo'o undi na ti xnukoo ga ya ñuyivi, ti ja ni nakaji ya yo'o ja na nanita'u yo nuu ya. Ti ni suku ya nava kuni ya, chi ni taji ya Se'e ya Cristo Jesús ja ni sa'a ya iin jniñu ña'nua ja ni chunaa ya nuu kuachi yo. ¹⁰Ni stuu ndijin Yandios ja mani ya jiin yo, chi ni kii Se'e ya Cristo Jesús ja ni kii nama ya yo'o. Ni ji'i Jesús ko ni nandoto tuku ya. Tu ni kendo ya ma'ñu ndiyi un. Ti yukan chaku ini yo ja suni kundee yo ki'in yo andivi. Vasu na kuū yo ko nandoto tuku yo. Ti yukan kunchuku yo ja kuu saa ni ja tukaa kuū yo.

¹¹Maa Yandios ni nakaji ya ru'u ja ka'an kaji ri jnu'un un. Ni taji ya ru'u ja na kundiso ri jniñu apóstol, ti na sa'a ri jniñu un, ja xna'an ri jnu'un Cristo Jesús nuu yivi inga nación ja tu ka yi'i jiin nación Israel. ¹²Sia'an ndo'o nene ri. Ko tu kukanuu ri vasu kondo'o

ri taka nundo'o un, chi ni ini ni aña ri kandixia ri Cristo Jesús. Tu kukanuu ri vasu na koo ndo'o koo nene ri, chi ñukuu ini ri ja maa Yandios na koto va'a ya ru'u jiin jniñu ni ja'a ya nuu ri. Ñukuu ini ri ja sia'an koto va'a ya taka un undi vijna ti undi na jaa kivi nchaa tuku Cristo. Taka yukan sa'a Yandios nava na kuichanuu jnu'un Cristo Jesús.

¹³Ro'o Timoteo, siuku ndaa taka jnu'un ni xndaku ri nuu ra, ti taka jnu'un un xndaku ra nuu taka ñani jna'an yo yukan. Kundikun ndaa ra jnu'un un, ti kunda'u ini ra nuu ñani jna'an yo ja ka yi'i jiin Cristo Jesús, suni sia'an nanu ni kunda'u ini Jesú maa yo. ¹⁴Koto va'a ra jnu'un Cristo Jesús nava tu sakanuu inga jnu'un ja tu kejna'an jiin jnu'un ndaa. Na chindee Espíritu Santo ro'o nava na kuu, chi kancha Espíritu Santo jiin yo.

¹⁵Ja jini ra Timoteo, ja iyo yivi ka kandixia Jesús kanchuku i ñuu Asia, ti yivi un tu ni ka ka'an va'a i siki ri. Ti ni ka xndoo i ru'u nanu ni ka sa'a Figelo jiin Hermógenes.

¹⁶Ko ja kuu Onesíforo, jikanta'u ri nuu Yandios ja na chindee ya yivi kanchuku ini ve'e da, ti na kunda'u ini ya maa da, chi tiji jinu ni kinde'e da ja kande ri presu, ti ni chindee da ru'u. Tu ni kukanuu da vasu kande ri vekaa. ¹⁷Chi su'va ni nanduku ni ini da ru'u, na ni chaa da ñuu Roma ja'a, undi ni nani'in da nuu kande ri. ¹⁸Jikanta'u ri nuu Yandios nava na kunda'u ini Jito'o Jesús maa da ja kuu kivi na nchaa tuku ya. Ti ro'o Timoteo, ja jini va'a ra nasa ni janukuachi da nuu

yíví naa i ñuu Efeso. Yukan kuu iin jniñu va'a ni sa'a Onesíforo.

**Ka kuu yo nanu soldado
nuu Cristo Jesús**

2 Ro'o Timoteo, chaa ri tutu ja'a nuu ra ja kuu ra nanu iin se'e ri. Ti ja'a na xndaku ri nuu ra ja kuu siki jniñu kundiso ra. Ka'an ri ja na chindee maa Yandios ro'o nava jiin ni ini ni aña ra kaka ndaa ra nuu ichi maa ya. Jandaa ndixia kuu un, chi maa se'e ya, ya kuu Cristo Jesús, ni jiña ya ichi un. Ja ka yi'i yo nda'a ya ti maa ya na chindee chituu yo'o naa yo.
2 Ja ni xndaku xaan ri nuu ra undi nuu, ti nde kua'a yíví ni ka jiniso'o un, ka nakua'a i jandaa ja iyo va'a jnu'un Cristo Jesús un. Vijna ti ro'o Timoteo, kuni ri ja na kua'a ra jnu'un Cristo Jesús un. Vijna ti ro'o Timoteo, kuni ri ja na kua'a ra jniñu un nuu uu ga chaa va'a, ja ka jika ndaa ichi Yandios, nava na ni'in da jnu'un ka'an da, ti na xna'an da jnu'un Jesús nuu inga yíví.

3 Vijna ti na xndaku ri nuu ra Timoteo nasa kuu sa'a ra jniñu ja kuu nuu Jito'o Cristo Jesús. Sa'a ra jniñu un nanu iin soldado nu ja iyo tu'va da ja ki'in da nuu iyo iin nundo'o. Ti suni sia'an sa'a ra jniñu ja'a, chi ka kuu yo nanu soldado ja kuu nuu Cristo Jesús. **4** Nu iin soldado siuku va'a da iin jniñu nchaa da, ti tu kuu ki'in da inga jniñu sa'a da. Chi tu kuu kuandatu da nuu uu jito'o, chi kuni ja na kuandatu da nuu iin ni jito'o da.
5 Hin ni kuu jiin chaa ka yisiki, ja nu da ka jinu, ti tu kundee da nu tu sa'a da nava iyo jniñu ja kuu kunu

da un. **6** Suni sia'an ja kuu iin chaa sa'a jniñu nuu ñu'un da, chi nu ni ini da na sa'a da jniñu, ti maa da kuu ja na ki'in va'a takaa jniñu ni sa'a da un.

7 Vijna ti kani va'a ini nava iyo jnu'un ka'an ri ja'a, ti maa Jito'o na chindee ya ro'o ja na chaku ndi'i ini ra takaa jnu'un ja'a. **8** Timoteo, ni ku'un ini ra ja ni nandoto Jito'o Jesús nuu ñuji'i un. Ti ni kuu ya iin jna'an David, chaa ni kuu rey na jana'an. Ti yukan kuu jnu'un ka'an ri takaa ñuu, ti jnu'un un xndaku ja kuu kenchaa kuachi yo nu na kandixia yo jniñu ni sa'a Jesús, ya kuu Cristo, chi ndiso ya iin jniñu ña'nú un nuu Yandios. **9** Ti siki jnu'un un kuu ja ndo'o nene ri kande ri vekaa nanu ja kuu ri iin chaa ni ja'ni ndiyi, ko jnu'un Yandios tu kuu jankindi'yu. **10** Ja sia'an kuu ja na siuku ndaa ri jniñu ndiso ri nuu Yandios vasu na koo ndo'o koo nene ri. Ti sia'an na kundee ri jiin jniñu un nava takaa yíví ni nakaji maa Yandios ja na keta'u i, na kuni i jnu'un ya. Ti keta'u yíví un, chi ja ni kenchaa Cristo Jesús kuachi i, ti kunchuku i jiin ya undi andivi nuu vii kuña'nú i jiin ya ja kuu saa ni.

11 Timoteo, na kuu ndee ini ra jiin jniñu ndiso ra nuu Jito'o Jesús, chi ja siki jniñu un ti iyo iin jnu'un ndaa ja ka'an sia'an:

Vijna tukaa ka kuu yo nanu ni kanda yo na ti kandixia ga yo. Vijna ti ka kuu yo nanu ja ja ni ka ji'i jiin ya, chi ni ka kandixia yo iin jniñu ña'nú ni sa'a ya ja kuu yo'o naa yo.

Ti yukan kuu nuu kunchuku yo
jiin ya ja kuu saa ni.

¹² Nu na siuku yo vasu na koo
ndo'o koo nene yo, ko sia'an
ti sa kuu kivi yo nuu ya
ja na ta'u yo jniñu jiin ya.
Chi nu na chisa'yí yo ti kachi yo
ja tu jini yo Cristo,
ti suni maa ya kachi ya ja tu
nakuni ya nuu yo.

¹³ Ti nu tu siuku ndaa yo taká
jnu'un chisojnu'un yo nuu ya,
ko maa ya chi siuku ndi'i ya
jnu'un ni chisojnu'un ya,
chi maa ya kuu Yandios, ti tu
kuu na tu'u ini ya ja chisa'yí
ya jnu'un
ni chisojnu'un ya.

**Chaa sajniñu va'a ja
siuku jiin jnu'un ya**

¹⁴ Na kachi ri nuu ra Timoteo,
nuku'un ini taka jnu'un xndaku
ri ja'a. Ti suni sia'an xndaku ra
jnu'un ja'a nuu yivi ka kandixia
yukan. Xndaku ra nuu yivi un ja tu
ka'an i jnu'un xndoña'an nanu ni
ka sa'a chaa hebreo na jana'an, chi
tu nijniñu kuiti jnu'un un. Sia'an
ka ka'an yivi un, chi tukaa ka
kandixia ndaa i jnu'un Yandios ja
sia'an ka ka'an i, ti so ka xnda'u i
yivi ka kandixia. ¹⁵ Ko maa ra, ja ni
ja'a Yandios inijnuni ra ja na sa'a ra
jniñu ni ja'a ya nuu ra. Sia'an siin
ra jiin jniñu un jiin ni ini ni afu
ra nava tu kukanuu ra nu ni najaa
ra nuu ya. Ti sia'an xna'an kaji ra
jnu'un Yandios nuu yivi ka ñuso'o,
chi yukan kuu iin maa jnu'un ndaa.
¹⁶ Koto ma kivi nduu ra jiin jnu'un
kue'e ja ka ka'an yivi naa i, chi
tu kejna'an jnu'un ka ka'an i nava

ka'an maa Yandios. Tu chunso'o ra
jnu'un kue'e un chi ni tu nijniñu.
Ti yivi ka ñuso'o jnu'un un tukaa
ka kuni i siuku i jnu'un Yandios,
chi su'va ni ka kuxio i, ti ni ka
ndukue'e xini i ja sia'an ka ka'an
i. ¹⁷ Nu tu kasi ra jnu'un kue'e ka
ka'an chaa un, ti kuichanuu ki'in
nanu iin kue'e xaan. Ti yukan ka
iyo uu chaa ka ka'an jnu'un un, ti
chaa un ka kuu Himeneo jiin Fileto.
¹⁸ Chaa un tukaa ka siuku ndaa da
ichi Yandios, chi ni ka sana da ichi
kuankoyo da. Ka ka'an da ja tukaa
nandoto ndiyi, chi ja ni ya'a kivi
yukan. Ti jiin jnu'un un ka sakanuu
da ini yivi ka kandixia ndaa. ¹⁹ Ko
maa Yandios ni chisojnu'un ya iin
maa jnu'un ndaa kuiti. Ti jnu'un un
ka'an sia'an: "Jini maa Yandios taka
yivi ni nakaji ya ja na nanita'u i
nuu ya", kachi. Suni iyo inga jnu'un
ka'an sia'an: "Taka yivi ndakuni'in
sivi Jito'o Jesús, ti kuxio i nuu
kuachi", kachi.

²⁰ Sa'a yo nava nuu ve'e iin chaa
riku, ka ñava'a da tijni nuu ndajniñu
oro jiin plata va'a xaan, ko suni iyo
ndajniñu ñu'un jiin yujnu, iyo ja va'a
ti iyo ja tu va'a. Ja va'a un kuajniñu
da ja kuu nuu kanuu ga, ti ja tu va'a
un kuajniñu da ja kuu taka kivi. ²¹ Ko
taka ndajniñu tu va'a un nu ni ka
kukue'e ni ti tukaa kuajniñu yo. Ti
sia'an kuu jiin yo'o naa yo, chi nu na
nakani ini yo ti xndoo yo taka jniñu
kue'e un na kendo iin jinu. Yukan
ti kuu yo nanu iin ndajniñu va'a.
Nanu jajniñu ndajniñu va'a un ja
kuu kanuu ga, suni sia'an kuajniñu
Yandios yo'o ja kuu nuu jniñu maa
ya, ja na sa'a yo taka jniñu va'a ja
kuu nuu Jito'o Cristo Jesús.

22 Ja'a na xndaku ri nuu ra ro'o Timoteo. Sa'a siii taka jnu'un ñaa ka ndo'o ini chaa kuachi naa da. Va'a ro'o, chi ja ni jnuu ga ini ra nava kaka ndaa ra jiin jnu'un Yandios. Siuku ndaa taka jnu'un un ti sa kuee koo ini ra, ti kunda'u ini nuu taka ñani jna'an ra ka kandixia Jesús. Sia'an kava va'a ini ra jiin taka yivi ka kandixia, chi ka iyo ndoo añu i ka ndakuni'in i ti ka kanajaa i sivi Jito'o Jesús.

23 Tu nde'e ra nuu chaa ka ndakuni'in jnu'un chaa Israel na jana'an, chi tu nijniñu kuiti jnu'un un. Nde'e ra ja sia'an ka ka'an ka ka'an da, ti ka keja'a ka kanaa da ja siki jnu'un un. **24** Ko maa ra Timoteo, kuanukuachi ndaa nuu Jito'o Jesús, ti tu kivi nduu ra jiin chaa ka ka'an ka ka'an ti ka keja'a kanaa un. Chi su'va, kava va'a ini ra jiin tendi'i ñani jna'an ra ti va'a xndaku ra nuu i naa i. Ti ka'nu koo ini ra jiin i vasu na ka'an ndeva'a i siki ra. **25** Kava vita ini ti xndaku konu'un nuu yivi ka kuu ichi ini ka nde'e ro'o. Sia'an xndaku vii ra nuu i, ti nava na nakani ini i nuu kuachi i, ti na ni'lín i jnu'un ka'nú ini nuu Yandios. Nu sia'an na kuandatu i, ti nakuni ndaa i nava kuni ka'an jnu'un Yandios ja siki Jesús, chi yaa yukan kuu ya ndiso jniñu ña'nú nuu maa Yandios. **26** Sia'an xndaku ra nuu i, ti nava na chaku ini i nava kuu jnu'un ndaa. Ti na kuxio i nuu jnu'un ka xna'an i siki jnu'un chaa Israel jana'an, chi jnu'un un mani jnu'un xndoña'an kuu. Ti jiin jnu'un xndoña'an un ni chindasi ja'u'u un maa i ja na sa'a i nava kuni maa.

Ja yukan kuu ja ro'o Timoteo, xna'an ndaa nuu yivi kandixia yukan.

Nasa koo yivi ja kuu
kivi sandi'i ni ga

3 Kuñkuu ini ti kuni ra nava koo ja kuu kivi sandi'i ni ga, chi jaa kivi nu koo xaan nundo'o. **2** Ja kuu kivi yukan na ti nduvixi ini yivi naa i, ti kuu ini nuu maa i. Kondo'o xaan ini i nuu xu'un i, ti kuu ichi ini i jiin jnu'un nduvixi un. Ti ja kuu kivi un, ka'an ndeva'a xaan i siki Yandios. Tukaa kuandatu i nuu tata i, nuu nana i, chi nduu nde'e i nuu tata i. Nduu kua'an yivi ti tukaa ka'an yiñu'un i siki jnu'un Yandios. **3** Ni tukaa kava nda'u ini i, ni tu koo jnu'un mani ini jiin yivi. Ka'an ndeva'a i siki ñani jna'an i. Sia xaan i maa i ja na kondo'o ndeva'a ini i, nduu xaan ini i, ti nduu nde'e i, chi tukaa kuanta'u i taka ja va'a. **4** Nakua'a i ñani jna'an i nuu chaa ka jito u'u ña'an, ti tu yu'u i ja na kunchakuachi i. Nduvixi ini i ti skee ichi ña'an i. Nduku i taka ja kuu siii ini maa i ti tukaa nanduku i Yandios. **5** Kachi i ja ka kandixia ndaa i Jesús, ko ini i chi jika kuu, ti chisa'yí i taka jniñu ni sa'a ya, chi tu siuku i jnu'un ka'an i.

Tu kivi nduu ra jiin yivi yukan, chi mani jnu'un kue'e ka ka'an i. **6** Chi chaa un, kivikoyo da ve'e ñasi'i ti xnda'u da ña'an un, vasu yayukan ni ka yaku ña ni ka chakuachi ña maa ña ja siki jnu'un ñaa ini, chi tu ka jini kuiti ña jnu'un Yandios. **7** Nini ka skua'a ña ja ka nanduku ña iin jnu'un va'a, ko tu ka chu'un ini ña vasu ka jini ña nava ka'an jnu'un Cristo Jesús. **8** Sia'an ni ka sa'a chaa ni

ka sa'a tasi ja ni ka nani Janes jiin Jambres. Ni ka ka'an ndeva'a da siki jnu'un ni ka'an Moisés. Ti suni sia'an sa'a chaa tu ka kuni kandixia ndaa jnu'un Jesús. Chaa un ka ñava'a da inijnuni kue'e, chi ka ndo'o ini da ja ka ka'an va'a da jnu'un Yandios, vasu ni ka sana inijnuni da naa da. Chi ka ndo'o ini da ja iin nuu jnu'un un jiin jnu'un Yandios nava ka kandixia yo Jesús. ⁹Ko tu kundee da chi tu ni jniñu nava ka ka'an da, chi ni ka nduñaan inijnuni da. Ti taka yivi ka jini i ja mani jnu'un xndoña'an ka ka'an da, nanu ni ka ka'an Janes jiin Jambres. Taka yukan kuu ja koo ja kuu undi sandi'i ni ga kivi.

¹⁰Ko ro'o Timoteo, ja jini va'a ra nava ni kuncha ri, ti jini ra nava ni xna'an ri jnu'un Yandios. Ni kuncha yiñu'un ri nava iyo ichi Yandios, ti ni ini ni añu ri ni nchañu'un ri ya. Ni sa'a konu'un ri ti ni siuku ndaa ri taka jniñu ni ta'u ya nuu ri, ni ñu'un nda'u ini ri nuu taka ga ñani jna'an yo, ti ni kundee ri jiin taka nundo'o ni jna'an ri. ¹¹Suni jini va'a ra Timoteo taka nundo'o ni jna'an ri na ni ka ndikun yivi ru'u ñuu Antioquía, Iconio jiin Listra. Yukan ni ka jito u'u yivi ru'u ja ni ndo'o ni nene ri. Ko maa Jito'o ni nama ya ru'u nuu taka nundo'o un. ¹²Jandaa na kachi ri ja taka yivi ka kuni kaka ndaa jiin jnu'un Cristo Jesús, koto i nundo'o chi koto u'u yivi maa i. ¹³Ko yivi kue'e ja ka xndoña'an un, siin i nava ka sa'a i ti vi'i ga ka jna'an i, chi ka xndoña'an i ja ni ka ndeokava ini i ni sa'a jnu'un ni ka kandixia i un.

¹⁴Ko maa ra Timoteo, koto kuncha ra sia'an, chi ansu sia'an

ni ka xna'an yivi ro'o. Jini va'a ra nau yivi ni xna'an ro'o, ti ni xna'an ndaa yivi un. ¹⁵Ja jini ra ja jnu'un ii kuu jnu'un Yandios, chi undi lulu ra ni kutu'va ra. Ti jiin jnu'un un ni chaku ini ra nava ni kencha kuachi ra ja na nita'u ra. Ti ni ka'u ra nuu tutu ii un taka jniñu ni sa'a Cristo Jesús ja ni nama ya yo'o naa yo, ti ni kandixia ndaa ra un. ¹⁶Ja jini ra Timoteo, nasa ka'an tutu ii, chi maa Yandios ni ka'an inijnuni taka chaa ni ka chaa tutu ya. Ti jnu'un ja'a kuajniñu yo ja xna'an yo nuu yivi naa i ja na xndaku yo nuu i. Ti tu nini kuu ja kuani nduxaan yo ja na najista yo i, ti na nachu'un ichi yo i. Sia'an sa'a yo nava na kava yiñu'un i, ti na kundandikun i ichi Yandios. ¹⁷Ti Sia'an na chu'un ini taka yivi ka kandixia jnu'un ya, ti na sa'a i taka jniñu va'a. Chi sia'an na sa na chaku ini i nasa xndaku i nuu inga yivi naa i.

4 Ru'u Pablo, vijna ka nde'e maa Yandios jiin Jito'o Cristo Jesús, ti na xndaku ri nuu ra. Sia'an ka'an ri chi ja nduña'nuaan ya ja kuu kivi nchaa ya kii xndichi ya yivi ka chaku jiin yivi ni ka ji'l. Nduña'nua ya, ti ta'u ya jniñu nuu taka ñuyivi jiin andivi. ²Kanda'u ri jiin ra ja na xndaku ndaa ra jnu'un Cristo Jesús nuu yivi chunso'o, xi vasu nuu yivi tu ka kuni kunso'o, ko sia'an xndaku ra. Sia'an xndaku ni'in ra vasu kuee ti sa na kivi jnu'un un ini i. Ti nu tuu, ti nini nduxaan ra nuu i. Ko va'a nakani ichi ra nava kaka i ichi ya, ti suni kua'a kava ini ra jiin taka yivi un naa i. ³Kanu ja sia'an na xndaku ra jnu'un un nuu yivi vijna, chi jaa kivi ja tukaa

ga kuanta'u i jnu'un Yandios. Chi su'va ki'in i nava ka kuu ini maa i, naska'an jna'an i, ti kejna'an i jiin taka chaa ka xna'an sava'ni ga jnu'un ja ka jajna'an ini i kunso'o i. ⁴Chi yívi un nandeokava i siki jnu'un ndaa, ti kusii ga ini i kunso'o i jnu'un ka ka'an chaa ka xndoña'an jiin jnu'un. ⁵Ko maa ra Timoteo, koto kivi nduu ra jiin yívi un. Chi su'va na kukutu ini ra koto va'a ra jniñu ni ja'a Yandios nuu ra. Kua'a ini ra kondo'o konene ra, chi jniñu ra kuu ja na kachanuu ra jnu'un Yandios nava ni kii Cristo Jesús. Ti sia'an siuku ra jniñu ni ta'u Yandios nuu ra, chi nuu maa Yandios kuu nu junukuachi ra.

⁶Taka jnu'un ja'a kuu ja na xndaku xaan ri nuu ra Timoteo, chi ja kuan kuyajni kuū ri. Ti nasoko ri maa ri nuu Yandios, ko ja ni junukuachi ri nuu ya jiin ni ini ni añu ri, ti sa na kuū ri. ⁷Iyo xaan kuiya ja ni ki'lín ri ichi Yandios. Ni siin ri ichi yukan ti sia'an kua'an ri undi vijna. Vasu ni jito ri nundo'o ko ni kundee ri, chi ni ndikun ndaa ri ichi Jito'o Cristo Jesús, ti ni jito va'a ri jnu'un yukan. ⁸Ja'a na ti maa Jito'o Cristo Jesús ja ni sa'a nakoo ya ja kuu ta'u nuu na jaa kivi nchaa tuku ya, chi ni kundee ri ni jika ndaa ri jiin jnu'un ya, ti maa ya kuu ja kii xndichi ndaa ñuyívi. Ti ansu niní nuu maa ni ri kua'a ya, chi suni kua'a ya nuu taka yívi ni ka siin ni ini jiin jnu'un ya. Ti ka kusii ini i kundatu i kivi nchaa tuku ya.

**Kana Pablo ja na kii
Timoteo nuu kande da**

⁹Kanda'u ri jiin ra Timoteo, kin yíi ti kii yachi ra nuu kancha ri.

¹⁰Chi ni kuxio Demas ti kua'an da ñuu Tesalónica siki ja ni kusii ga ini da jiin taka ja iyo nuu ñuyívi ja'a. Ja yukan kuu ja ni xndoo da ru'u ti kua'an da. Crescente kua'an da ichi ñuu Galacia, ti Tito kua'an da ichi Dalmacia. ¹¹Nini Lucas ni ga kancha jiin ri ja'a. Nanduku Marcos ti kii ra jiin da nu vaji ra, chi kuni ri ja na chindee da ru'u jiin jniñu nava ka junukuachi yo nuu Yandios. ¹²Tíquico ni taji ri da kua'an da ñuu Efeso. ¹³Nu vaji ra ti kunda'a ti'lí manga ri ja ni xndoo ri ve'e Carpo undi ñuu Troas. Ti suni tutu ri, ti koto naa ini ra ja kunda'a ra taka tutu ri kanchuku yukan.

¹⁴Alejandro, chaa jini sa'a da jniñu jiin kaa un, ni sa'a ndeva'a da jiin ri, ko maa Jito'o Cristo Jesús na chunaa ya nuu da taka ja ni sa'a da jiin ri. ¹⁵Ko ro'o Timoteo, koto ra maa ra jiin chaa un, chi ni'in xaan ni ndonda da siki jnu'un ka xna'an yo.

¹⁶Na ni ja'an ri undi nuu nuu chaa ka ndisojniñu ja ka kuu justicia un ja nama ri maa ri, ti ni iin da tu ni ka ka'an kuiti ja'a ri, chi su'va ni ka xndoo da ru'u ti kuankoyo da. Ko ansu yukan ti ka'an ri, chi ñukuu ini ri ja maa Yandios na kuanka'nú ini ya nuu da. ¹⁷Ti vasu sia'an ni ka xndoo da ru'u, ko maa Jito'o Cristo Jesús ni chindee ya maa ri, ti ni ja'a ga ya jnu'un ndee ini ru'u, ti vi'i ga ni kuu ndee ini ri, ti ni kundee ri ni ka'an ri jnu'un ya ja nasa sa'a yo ti nanita'u yo. Sia'an ni xndaku ri nuu taka chaa ña'nú un, ti suni nuu yívi inga nación ja tu ka yi'lí jiin nación Israel. Sia'an ni nama ya ru'u nuu chaa kanda kua'an un. ¹⁸Ti suni

sia'an na nama ya ru'u nuu taka nundo'o undi na nakuaka ya ru'u no'on ri andiví nuu kancha maa ya ta'u ya jniñu ja kuu saa ni. Ti ní ini ní añu yo na kunchañu'un yo ya. Ti ii na koo siví ya, chi maa ya kuu ja kuña'nú ja kuu saa ni. Ti sia'an na koo.

¹⁹Na kachi ri nuu ra Timoteo, ja na kaxnu'un ra nuu Prisca jiin Aquila ja na sandee ini ñaa naa ña. Suni na sandee ini yíví ve'e Onesiforo. ²⁰Ko kaxnu'un ri ja

Erasto ni kendo da ñuu Corinto. Ti Trófimo ni kendo da ñuu Mileto chi ku'u da. ²¹Nu vaji ra ko ndukundee ra nava ja chaa ra ja'a, ti sa na keja'a viko ñuu. Sandee ini ra, kachi Eubulo, jiin Pudente, jiin Lino, jiin Claudia, jiin taka ñani yo ka kandixia ja'a.

²²Ñukuu ini ri ja maa Jito'o Jesús na kuncha ya jiin ra. Na chindee chituu ya ro'o, ti na kua'a ya ja va'a ja kuu taka ra naa ra. Ti sia'an na koo.